

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

TARTALOM:

A kis és nagy keretekről, *Nagy Iván*. — Az anyátlanság s annak megszüntetésére vonatkozó gyakorlati utasítások. *Csiki János*. — A méhesből. *Wider Josef*. — A német, osztrák és magyar méhészek XXXX-ik vándorgyűlése és kiállítása sorsjátékkal egybekötve, *Vogel W.* elnök. — A ragadós kölléssenyv. *Dr. Ribáry P. J.* — Kérdések. — Vegyesek. — Tagsági nyugtázások.

E folyóiratot az egyesület rendes és köri tagjai a tagsági díjért kapják. Rendes tag évenként 2 frtot (4 korona), köri tag 1 frtot (2 korona) fizet.

KOLOZSVÁR, 1895.

AZ EGYESLET TULAJDONA

GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA.

Méhészeknek fontos!!!

Az első magyar keresk. méhtelep
kaptárok, méhészeti eszközök- és
szerszámokról szóló folyó évi
képes árjegyzéke
sok ujdonsággal

megjelent és kívánatra mindenkinek ingyen és
bérmentve megküldetik.

KÜHNE FERENCZ

2-3

Budapest, I., Attila-utca.

Méhészeti eszközök
egyedüli nagy raktára

KISS ERNŐ vaskereskedésében,
Kolozsvárt, főter 22. sz.

„Hungaria“ Budapesti részvénytársaság

Műtrágyagyári termékei
kizárólagos nagy raktára.

A nmltsg. miniszterium elrendelte az állami birtokokon e mű-
trágya kizárólagos használatát.

Műlép valódi viaszból

ára különként 2 frt 30 kr.

Megrendeléseket postafordultával postai utánvét mellett küld.

Árjegyzék ingyen.

6-12

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástyá-utca, 9. szám. Reklamatiók-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések *Wieder* József főtitkárhoz intézendők (Hosszu-utca 22.), a pénzküldemények: *Biró* Gyula egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárt (Trensin-tér 13. szám).

Rendes tagok 2 frt (4 korona), körít tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kr. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetői

30% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

A kis és nagy keretekről.

IV.

El kell ismernem azonban, hogy közleményem 226. lap 2. sorában »mézkamrát« helyett »költőfészket« kellett volna írnom. Beismerem továbbá azon tévedésemet is, a mennyiben azon véleményemet általános érvényűnek gondoltam, hogy másokat, mint pl. Gühler, Vogel stb. általában a német normalkeret szószólóit magyar lapunkban, melyet nem olvashatnak, nem védekezhettek, tehát mintegy hátuk megett, azzal vádolni nem illő, hogy a kölni gyűlésen a méztermelők érdekeit méhkereskedői külön érdekeiknek alárendelték: (vagy pl. Sötért az Imkerbotében oldalba ütni). Kérem tehát, kik az ilyen eljárást tisztelettudásukkal megegyezőnek tartják, hogy az általam leirt leczkét magokra ne is vegyék.

Közleménycimbem ismételtelen hangoztattam azon nézetemet, hogy egyes vidékek különböző méhészeti viszonyaihoz képest a kaptár nagyságát is módosítani ajánlatos, de a keretméret változtatása nélkül. Állást kell foglalnia minden hazája méhészeti szívén viselő méhésznek az annyira elterjedt, legjobbnak bizonyult egyleti kaptár okadatlan támadásai ellenében, míg a tudomány és a gyakorlat valóban be nem bizonyítja, hogy van annál még jobb

kaptár is. A kaptárfeltalálók és hiu emberek a kákán is csomót keresnek, hogy érveket lellessenek, de a szószátyárság még nem bizonyíték. Ki a keretméret módosítására vonatkozó javaslatainak figyelembe vételét óhajtja, azt egyetlen egy uton érheti el, *csakis a több évig terjedő elfogulatlanul és pontosan végrehajtott 100—100 méhcsaládot felölelő összehasonlító kísérletei alapján*. Mig ilyen meggyőző érvek hiányzanak, a járt utat járatlanért el nem hagyjuk. Egyleti mintakaptárunkat tetszés szerint nagyobbíthatjuk, kinek nagyobb kell, helyezzen egy-egy sorba több keretet, vagy a kinek ez sem elég, ám toldja meg még egy keretsorral s így könnyen oly kaptárhoz is juthat, hogy akár 60 kis keretet is elhelyezhet benne. Kaptárunk keretméreteinél eddigelé jobbat még nem találunk, ezen meggyőződést az is erősítheti, hogy nagy hinárba kerülhetett a másminő keretek ügye, ha már egyleti kaptárunk térfogatának hamis számítása által, az évektől megszabott 5 mm. oldalhézagoknak 7 mm-re önkényü elferdítése által lehetett csak gyarló érveket gyártani, valóban együgyü gondolkozásu, ki aztán szóferditéssel hamis számításának felelősségét felderítőjére véli átháríthatónak.

Azon ellenvetésnek sincs alapja, hogy a 30 keretes kaptárnál nagyobb kaptárhoz ormótlan léptartó (keretbak) kell. Akárcsak üssed ágyon, de ne nágyon, mint az egyszeri cigány mondta. Nagy kaptár, az kell, de nagy léptartó, az nem kell. Holmi bűvész tudná talán az »utolérhetlen« 80 dm. térfogatu kaptár összes kereteit holmi gyufaskatulyába berakni, ámde közönséges méhésznek ahhoz éppen 80 dm. térfogatu léptartó is kell; 40 dm. térfogatu kaptárhoz ellenben 40 dm. térf. léptartó kell stb. Már aztán az teljesen mindegy, akár kis, akár nagy keretekkel méhészkedjék is az illető. Meglehet, hogy némelyek még annyira nem haladtak a tudományban, a méhészeti ismeretekben, hogy valóban ormótlan léptartónál mást nem is láttak, hát az csináltassa pl. a Kovács-féle léptartót annyi keretre, a hány egy-egy keretsorban van, tetejébe meg ugyanoly nagyságu fenék s tető nélkül való annyi ládikát, a hány a keretsor. Pl. a 30 egyleti keretes kaptárhoz kell 3 egymásfelé helyezhető ládika, melyeknek összes belső méretei a kaptáréval megegyeznek.

Megemlitem azt is, hogy lám a lüncburgi méhészek tömér-

dek mézőket korántsem az órmótlan nagy kaptárokból szüretelik ám; kasaik akkorák, mint oláh süveg-kasaink s méhészeti viszonyaikra nézve hazánk alföldi részei *sok részben* hasonlítanak a lüneburgi területhez, a mennyiben itt is, ott is az őszi gyűjtés igen jó; itt a tisztesfű, ott az erika. Ezen állításomat továbbra is fentartom, mert ki ezeket czáfolni akarta: a tárgytól eltérve, egészen más térre bogárazott. Nem hagyhatom azonban szó nélkül Huber tanainak korlátolt felfogását. Ha bárkinek is az a célja, hogy nevezett jeles méhész nézeteivel megismerkedjék, nem elegendő csak egyes sorokat elolvasni, vagy helytelenül fordítani, így a Méh. Közl. 1894. évf. 304. lapján szerinti idézés: »Ilyen vidéken megjárja a kis kaptár is« az eredeti szövegnek meg nem felel, melynek fordítása ez: »Ilyen vidékekre *elegendők* a kisebb kaptárak«, s alább mondja okát is, a mennyiben »kisebb kasoknak szét nem szedhető építménnyel toldásokat adhatunk, kaptárokból a telt mézes lépeket elszedjük, mihelyt a kaptár tele van.«¹ »A

¹ Huber B. sk. 48. lap.: „Für solche Gegenden genügen kleinere Wohnungen.“ kaptár nagyságára nézve sokszorosan tévednek. Sokan azt hiszik, hogy mézszegény vidékre kis kaptárak elegendők és mézduz vidékeken jó nagyoknak kell lenniök. A megfordított viszony *lesz a helyes* a legtöbb vidékre nézve.«² Ha Huber *helyesnek és elegendőnek* találja, hogy kisebb kaptárak jobb méhlegelővel bíró vidékeken használtassanak és soványabb méhlegelővel bíró helyeken viszont nagyok kellenek, teljes jogom volt nézeteit úgy értelmezni, mint a hogy azt tettem. Minden igaz és józan gondolkozó azt fogja ajánlani, mit helyesnek és elegendőnek tart, ezt új felfedezésnek senki sem tarthatja, a ki szintolyan. Új felfedezés azonban a teelő méhcsomó külső rétegén levő méheknek megdermedése. Huber állítja: »hogy a méhek *tulnag* lépeken, melyek többnyire átjárókkal nem bírnak, télen át kisebb-nagyobb csoportokban a méhcsomótól elmaradnak, elrekesztve éhen hálnak, a többiekől elválasztva megdermednek; keskenyebb lépeken közelebb ülnek egymáshoz.«³ Először tehát, hogy, kivált a nagy keretekben méhészkedők, elmaradt, megdermedt és elhalt méhcsoportokat lelnek. a teelésre, a

² Ugyanott: „Das umgekehrte Verhältniss wird in den meisten Gegenden als Richtige sein.“

³ Ugyanott.

kaptárokra panaszkodnak; de hogy a méhcsomó külső rétegén levő méhek megdermedve megderesednek, azt csak a tudományos képzettség hiányosságában bővelkedő állíthatja, ámde be nem bizonyíthatja, még pedig azért: mert télen át a kaptárban a méhcsomó a hevítő test s habár külső felületén nem is oly meleg, mint központja felé, mégis felülete is a körülette levő testeknél mindig melegebb, a légnemű vizrészek pedig a levegőből akkor rakodnak le, ha az hül; a nála hidegebb tárgyakkal való érintkezése által lehülve, vizrészei cseppfolyóssá válnak, lerakodnak, esetleg dérré változnak. Így a vizrészek nem a méhekre rakódnak, hanem a távolabbi tárgyakra: az oldalfalakra, ablakra, lépekre. A szobában nem deresedik meg a bár gyengén melegedő kályha, hanem az ablak, ajtó, falak. Feltéve, de meg nem engedve, hogy a méhcsomó a körülette levő levegőnél hidegebb volna is, akkor sem deresedik meg a külső rétegben levő méh, a méhcsomó egyes méheinek folytonos lassu mozgásánál fogva; midőn a külső részen levő méh fázik, a csomóba siet, még mielőtt megdermedt volna. Feltéve, hogy a méhcsomó külső rétegén levő méh megdermed, az azonnal lepotytyan, még mielőtt teste hófoka a dérképződés hófokára leszállana.

Végre kijelentem, hogy a vitatkozást nem kerestem, sőt Neumann ur a tudományos alapot nélkülöző állításaival, ferde idézéseivel arra kényszerített, hogy támadásait sorra megczáfolva visszautasítsam. Személyes vonatkozásu megjegyzéseire nem reflektálok.

Nagy Iván.

Az anyátlanság s annak megszüntetésére vonatkozó gyakorlati utasítások.

Az anyátlanosodások leggyakoribbak nyárban és a nyár vége felé. Oka az anyák kimerülésében és a rajzásokkal járó új anyákban keresendő. A fennebb elmondott okokból kifolyólag természetes, hogy a kimerülés, végelgyengülés a petézési folyamatban következik be az idős anyáknál, még pedig leggyakrabban a legmagasabb petézési időszakban, a rajzáskor, vagy mindjárt utána. Ilyenkor az anyák kitünő etetéssel a végső erőkiadással petéznek. A kitünő rajzási időszakban legtöbb kimerülő félben levő anya

elrajzik és a rajcsaládnál vész el. Az elaggott anyák helyettesítése és az életerős anyától visszamaradt anyatörzsök, az utórajok mind új anyákkal járnak, a melyek párosodásuk alkalmával számos veszélynek vannak kitéve és innen következik be nyáron át a számos anyátlanodási eset. Nyáron át és egyáltalában a petézési időszak alatt, a vén anya pusztulását, legtöbb esetben, fiatal anyák követik és csak azután áll be a teljes anyátlanság vagy ályanyaság.

Az elvénuilt anyákat a család felismeri és rajzási időszakban is nem rajzási szándékkal nevelik az új anyákat, hanem csak azon család biztosításául, de a felette kedvező időjárás a felnevelt új anyákért és a vén anya iránti ragaszkodásért, a méhtörzs egy részét rajzásra csábitja. Az ilyen rajok kicsiny elcsenevészett családok, legnagyobb részük $\frac{1}{3}$ építménnyel, vagy még kevesebbel is anyátlaná válnak, t. i. azoknál nagy mértékben, melyeknek anyjuk előbb teljes herepetezésbe ment át s úgy pusztult el.

2—3 rajzásra alkalmatlan évet rendszeren oly év követ, melyben az anyátlanodás igen sok. Természetes, mert a rajzások által a vénülő anyák rendszeresen nem ujittattak és az okszerűtlen méhésznél az alatt az idő alatt sok kimerült anya van, melyek mind egyszerre ujittattak a méhek által, minek rendszeres következése, a mint fennebb már említve volt, némelyek nem sikerülése, némelyeknél az új anya elveszte. Máskor 2—3 rajzásra alkalmatlan évet kitünő rajzási év vált fel, melynek következése ismét a számos anyátlanodás, és ilyenkor van a legtöbb. Igen, mert a rajzásra alkalmatlan évek alatt az anyák nem változtak, egyszerre elvénuultak és a rajzásra alkalmas évben a nagy petézéssel egyszerre sokan kimerültek. Ilyenkor részben az anyakasban cseréltetnek fel ujjakkal, részben a bocsátott rajban, minek következése a számos anyaujitási sikertelenség, vagy a már új anya elveszte. Ezekhez járulnak az erőteljes anyák által hátrahagyott családok és utórajok új anyáit érő veszélyek, melyek együttesen az előbbiekkal az anyátlanságot számossá növelik. Az anyakas rajzás után igen gyakran meganyátlanodik azért, mert az utórajjal új anyái elmennek s többé már nincs pete, sem nyílt fiasítás, miből mást növelniök. Némely évben mutatkozó sűrű anyátlanodás sorrendje ez: 2—3 rajzásra alkalmatlan évet anyátlanodási év követ és abban az esetben, ha azt jó rajzási év váltja fel, még nagyobb mértékben. Ez igen természetes követ-

kezmény a méhek életében, de csak ott, a hol nem szakértő, ok-szerű méhészk kezében van a méhészet, vagy pedig hanyag méhészk kezében van, ki elmulasztja rendszeresen ujitani anyaméheket.

Ugy hiszem, ezekben elég részletesen ismertettem az anyátlanságot és az anyátlanságra vezető okokat, úgy, hogy szinte ezekből reá ismerhetne mindenki a készülődő vagy már bekövetkezett anyátlanság külső jeleire, de hogy biztosabb tájékozást nyujtsak t. olvasóimnak, elmondom részletesen azt is.

2. Az anyátlanság ismertető jelei és a nyujtandó segítség.

Abban az időszakban, midőn a méhlakásban pete és fiasítás is van: ha az anya végelgyengüléshez közeledik, anyabölcsőket emelnek mindég. Minthogy téli időszakban a méhek, melegfenntartási szükségletből, tömött csomókban vannak és a fiasítás is csak a csomó közepén van: anyabölcsőket a lépszélekre nem emelhetnek, csakis a fiasítás területére, a lépek oldalaira. Ezek úgy néznek ki, mint a pótanyabölcsők, de amazoktól alapjukban különböznek, mert a pótanyabölcsőket, váratlan anyátlanosodás alkalmával, hirtelen szorultságukban, kész fiasítás fölé, vagy mindjárt kikelendő pete fölé építik, a melynek sejtfa felette vékony és sima; ezek petezés előtt építenek anyanevelési szándékkal, tehát a termékeny anya életében, ép oly rendszeresen, mint rajzásra készültökben, vastag és sokszor kiczifrázott sejtfallal. Mig váratlan anyátlanosodással sok sima pótanyabölcsőt építenek a fiasításra mindenfelé, addig a végelgyengülés felé közeledő anyákkal csak 2—3-at a fiasítás széleire. Tovább vizsgálva a dolgot 2—3 nap, vagy legfennebb 4 nap mulva, a hol pótanyabölcsők voltak, már nem kapunk az egész lakásban semmi petét, jeléül, hogy nincs anya, emitt folyton petezés van a földött anyabölcsők mellett is, bizonyítván az élő anya jelenlétét. Itt az érett anyabölcsőket folyton lerágva, vagy oldalt kilyukasztva találjuk, mig a pótanyabölcsőket csak akkor, mikor az első új anya eljött és netalán rajzásra alkalmas időszakban a rajzásról lemondva, az egész család anyjául elfogadta. Melegebb időszakokban, midőn már a család a lépszéleket is fedi, a vénülő (gyengülő) anyákat helyettesítő anyákat ép úgy, mint rajzási szándékkal, a lép széleken nevelik rendes anyabölcsőkben. Télen át és kora tavaszon az anyanevelést megelőzőleg rendszeresen heréket nem nevelnek heresejtekben és dolgozóikban is csak az első fejezetben említett

korcsfejlődésű anyákkal. Ezt azért nem teszik, mert a heresejtek a méhcsomó által fedett meleg körön kívül esnek és oda nem mehet petézni az anya; de ha véletlen az elfoglalt területen a dolgozó sejtek között ilyenek is vannak, mulhatatlanul herét is petézik, míg az erőteljes, fiatal, termékeny anyák az ilyen heresejteket mindaddig kikerülik, míg rajzásra nem kerül a család. Nyáron át, szóval mikor a család már a heresejteket is melegítheti, gyengülő anyákkal az anyanevelést mindig rendes herenevelés előzi meg, ép úgy, mint a rajzó családoknál. Hanem az anyaujitási szándékot kevés tapasztalattal mindég igen könnyen felismerhetjük a rajzó szándéktól, a népességről vagy ép rajzási időszerűtlenségről.

Az anyavénülési esetekben, midőn a fennebb elmondott jelekből észrevesszük, az anyát egyszerűleg kikeressük és eltávolítjuk, hogy mentől hamarább létrejöhessenek az új anyák. Azonban, ha oly időszakban van, mikor még az új anyák nem termékenyülhetnek, ha a család érdemes a külön megtartásra, várunk még tovább, míg az öreg anya bírja s míg az alkalmas idő bekövetkezik. Gyenge, kis családokat ilyen esetekben jobb, ha egyesítünk más családokkal. Én nyáron át az anyaujitásokkal úgy járok el, hogy 2—3 fiasításos kerettel az öreg anyát egy 5 keretes anyanevelőbe teszem s hagyom ott mindaddig, míg él. Természetes, hogy a kis család kevés idővel itt is igyekszik anyát ujitani és legtöbb esetben szabadon, minden hozzájárulásom nélkül, a természet rendje szerint meg is ujitja. Az előbbi családot más családoktól ellátom az elszedett helyett elegendő fiasítással, a melyben a már akkor fedett bölcsőkből nem sokára elő jön az új anya. Ennek termékenyülését kísérem figyelemmel. Ha netalán az anya termékenyülése alkalmával elveszne, az előbbi anyanevelőbe tett kis családtól egy keret olyan fiasítással segéllem, a melyen érett anyabölcső van, vagy legalább petézett vagy fedetlen anyabölcső.

A hol az anya elgyengülését csak akkor vesszük észre, midőn már teljes herepetezésbe ment által (t. i. a dolgozó sejtekben), rendszerint annyira gyengék, hogy a külön megtartást nem érdemlik, de ha valami okból mégis megtartani akarjuk, más családtól veszünk fiasítást és petézett lépet anyanevelés végett. Mert ott, habár anyabölcsőket találunk is, de hihető, hogy azokban már mind herék vannak. Az ily családtól az anyát azonnal eltávolítjuk és elpusz-

titjuk s ép így járunk el a fiatal, de szüznemző vagyis hereszaporító anyákkal is. Ezeket felismerni a költés külsőjéről nem lehet, mert az ily családok a heréket, mint a rendes dolgozókat szokták, úgy nevelik és fedik a dolgozó sejtekben, csak kirágásuk után ismerjük meg a sok törpe heréről és ha az érett fiasítást felbontjuk.

Midőn elgyengülés következtében veszítik el a méhcsaládok anyjukat, a veszteségnek legkisebb külső jelét sem adják. Családjuk jövőjét illetőleg nincs is rá ok, mert már ott van a bölcsőjében szendergő új anya, a mely nemsokára életre ébred; még a hereszaporító anya után is reménykednek, hogy az anyabölcsők valamelyikéből anya származik. De nem így, ha a termékeny anya váratlan, vagy a terméketlen anya vesz el. Mihelyt észrevették az anya elvesztét, azonnal futkároznak, keresgélnek, napestig ki s be röpkednek, zúgnak. Zúgásuk a rendben levő családokétól elütő: néha haragos, panaszos; máskor siró, fájdalmas, érintésünkre zúgásuk hosszan tartó és minden érintés nélkül fel-felujuló. Az első 24 óra alatt minden család indulatos, de azután mindnyájan megszeli-dülnek. A petével és fiasítással bírók ép úgy védik vagyonukat, mint azelőtt, de azok, melyeknek fiasításuk nincs: félnékek lesznek, vagyonukat nem védik, ha önként nem költöznek át valamely családhoz, a rablók áldozataivá lesznek. Azon családok, melyeknek fedett fiasításuk és mézük van, mézelési időszak alatt, a tavasztól késő őszig lakásukat nem hagyják oda és mivel rendes anyát nem nevelhetnek, álnyások lesznek kivétel nélkül.

Az álnyáság ismertető jele kevés különbséggel az, mint a gyengülő anyáké. Csakhogy, míg a gyengülő termékeny anyákkal kevés rendszeresen épített anyabölcső van: addig emezekkel sok kezdetleges és üres minden lépen, imitt-amott egy-egy fiasításos, a pótananyabölcsők ismertető jelével. A mi fiatal ivadék, vagy pete van bennük, az mind here. Az álnyás családok legbiztosabb gyógyítása az, ha más anyás családhoz adjuk őket; még pedig mézes vízzel jól megöntözve, azaz megitatva. Máskülönben az anyás család által mind agyon szuratnak. Ha az álnyás család régi: biztosak vagyunk benne, hogy minden dolgozója röpképes: úgy is eljárhatunk, hogy építményével együtt távol visszük a méhestől, az építményt ki- vagy szétszedjük, feltéve, ha méze van, és elhagyjuk, hogy szívják tele magukat; mézzel terhelve bármely családhoz be-

kéredzve, nem öletnek meg. Természetes, így a régi helyük szomszédságába vonulnak. Hogy az álynyás családok és álynyjuk akár általuk adva, akár bekéredzve, más családok anyjaiban kárt tegyenek, legkevésbé sem kell tartani. Ezek rendszerint felvonulásuk közben leöletnek. Álynyás családdal anyát neveltetni lehet, de ezek közül termékenyüléshez egy sem juthat. Ily családdal anyát neveltetni hiában való munka és oktalanság. Ha mindenkép meg akarunk egy álynyás családot tartani és gyógyítani, csakis más családtól vett, termékeny anyával lehet. Még pedig ezzel is legbiztosabb úgy, hogy egy néhány száz méhvel adjuk, vagy ha anyanevelőnk volt, az egész anyanevelőt. Keretes rendszerrel könnyű és biztos. Az álynyás család mézürét Hanemann-rács helyett szita- vagy sodronyszövevettel látjuk el, a termékeny anyás családot a mézürbe zárjuk, 24—36 óra múlva, estve a szita-, illetőleg a sodronyszövetet eltávolítjuk és a méheknek szabad átjáratot engedünk. 2—3 nap múlva bátran összerakhatjuk a már egygyéolvadt családot. Ezen művelettel a termékeny anya nem száll le saját fiasításáról, illetőleg lépeiről és 24—36 óráig az álynyás család sem férhet hozzá, de már jelenlétét jól tudják. Ez alatt az idő alatt egyszaguvá válik az egész család, s midőn a szövetet eltávolítjuk: a legbékességesebben egyesülnek. A termékeny anya azután sem száll le a költőürbe, a hol az álynyák vannak, de az álynyák sem mennek fel, mert azok még jobban félnek. Az álynyák népe felvonul a termékeny anyához s biztosan nem fogják bántani a valódi anyát, hisz egész álynyaságukban ilyenre törekedtek. A termékeny anyás család népe a költőkamrán keresztül vonultában leöli az összes álynyákat és szintén ezt teszi saját népe is; 3—4 nap múlva már biztos a termékeny anya élete a költőkamrában is.

Ingatlan szerkezetű méhlikásokban az álynyások gyógyítása nehezebb; de ott is biztosan lehet termékeny anyás családdal. T. i. ha egy ingatlan szerkezetű, gazdag álynyás családot azon lakásban megtartani akarok, egy szegény kis termékeny anyás családot akarok hozzáadni, az eljárás a következő: A két ingatlan szerkezetű kast estve alsó részükkel összeteszem, minden nyílást elzárva összekötöm és úgy állítom fel, hogy az álynyás család alól legyen, a termékeny anyás család felül; más estve oldalt fordítom, úgy, hogy a lépek éllel legyenek a föld felé s így hagyom más estvig.

Ekkor úgy fordítom, hogy az ályanyás család legyen felül, a termékeny anyás alól, következő estvefelé a kasokat szétválasztom, a termékeny anyás család lépeit kitordelem, népét az anyával együtt az ályanyához seprem és az ályanyás családot így helyére teszem. Ez alatt a három nap alatt természetes, hogy egy méh sem jöhet ki, de összejárnak, összebarátkoznak és az ályanyákat 3 napra már mind leölték. A mütét meg van: az ályanyás család biztosan meg van mentve. Más, biztosan célhoz vezető módot nem ajánlhatok. Ha valamelyik családnál az ályanyaság a rajzási időszakban van, bátran lehet reá utórajt fogni, csak hogy az ályanyás családot előbb jól meg kell feckendezni (preczkelni) mézes vízzel, mert különben nagy részük leöletik és a rajból is sok vész el az első zavarban. A rajt estve át kell adni az ályanyás családhoz. Termékeny anyás rajt azért nem tanácsos hozzáadni, mert első zavarban az egyetlenegy anyát, míg megbarátkoznának vele az ályanyások is és védelmükbe vennék, mindnyájan, a még akkor élő ályanyák leszurhatnák, de utórajjal több fiatal anya van, melyek mindenikének meg van a maga védő csapata, mindaddig, míg a raj a lakást elfoglalta és fészket építeni kezdi, ha akkor hamarjában az ályanyáknak és családjának sikerül is vagy egyet leszurni: még van más. A hozzáadott raj, mihelyt az első zavarból magához tér, azonnal elbánik az ályanyákkal és el rendre a felesleges valódi anyákkal is. Vizsgálataimban arról győződtem meg, hogy az ályanyás család a valódi anyákat nem bántja; ha támadja is: az előidézett zavarban, csak első felhevülésében. Mindig az ályanyák azok, a melyek a fiatal anyákat elpusztítják, mihelyt bölcsőjükből előjönnek s hozzájuk férhetnek. Tehát minden ilyenmü anyásítási esetnél előbb a termékeny anyás család népével el kell pusztittatnunk az ályanyákat úgy, a mint fennebb el volt mondva; csak azután biztos a hozzájuk adott anya élete. Anya nélküli fiasításos családot — azon reményben, hogy tán ezek leölik az ályanyákat — ok nélkül adunk hozzájuk, mert továbbra is ályanyás fog lenni. Hogy az ályanyák kipusztításának, a kész anya jelenléte szükséges. Azon tudatban, hogy ott van a jó anya is, annak védelméül irtják ki az ályanyákat. Természetes, hogy anya hiányában ijedtökben egyelőre az olyant, a milyen van, azon reményben, hogy jobbat növelnek és így az ályanyák élnek és uralkodnak tovább és szüntelen kiirtják a nevelt valódi anyákat.

Akár vén anya, akár fiatal (terméketlen) anya után fiasítás és pete nélkül meganyátlanodott családok anyaveszteségüket, mihelyt megtörtént, azonnal tudtul adják külsőleg is, a mint fennebb mondám, futkorázó keresgélésükkel, ide-tova röpködésükkel, siránkozó fel-felzugó panaszos hangjukkal. Mig a fiasítással bíró, váratlanul anyát veszített családok 24 órán tul magokviseletökben el nem árulják anyátlanságukat; a hercfiasítással, vagy épen fiasítás nélkül hátramaradott családok lecsendesednek ugyan, de egész anyátlanságuk ideje alatt érintésünkre, háborgatásunkra, a fennebb említett siró panaszos hangjokat hallatják és a lépeken ijedve futkároznak. Ezen jeleken kívül a teljes anyátlanság egyik bizonyítéka a lépek oldalain emelt kezdetleges és számos üres pótanyabölcső. Ha azon tudatban voltunk, hogy valamelyik család anyát növelt, csak annak szerencsés megtermékenyülését vártuk, de sokáig késik és az anyát sem látjuk, elpusztulásáról az ujonemelt pótanyabölcsők tanuskodnak ugyan, de nem egész bizonyosságban, mert türelmetlenségükben minden későn termékenyülő anyával építnek pótanyabölcsőket, mikép az álnyákkal, mintegy kifejezést adva a jövő iránti aggodalmuknak, de ilyen esetekben a betett nyílt fiasítás fölé nem építnek anyabölcsőket, azaz valóban anyaneveléshez nem fognak, jeléül annak, hogy az anya él, csak nem termékenyült még meg. Ha a betett nyílt fiasítás fölé emelik az anyabölcsőket, bizonyosak lehetünk az anyátlanságról. Ezen esetekben az anyátlanságon kész termékeny anyákkal segíthetünk leggyorsabban és legbiztosabban. Azonnal szabadon hozzájuk adhatjuk, mert örömmel fogadják. Elővigyázatul jó, ha mézes kézzel fogjuk meg s úgy teszszük az anyátlan családhoz. Az ily családokat terméketlen (uj) anyával is sikerrel anyásíthatjuk sok esetben, de nem mindig biztos az ily anyák félnkségeért; megijedve futkároznak a méhek közé, mi által felingerlik a családot, mig egy részük körülfogva védni igyekszik, a többi az általános zavarban leszurja gyakran. Igen előnyös az ilyet is jól mézbe mártva adni be s még jobb, ha a méheket is megpreczkeljük mézes vízzel. Az anya nem tud a vastag méztől futni s a méhek a közös lakomán lecsendesülnek, mialatt az anya a méztől megszabadul, meg van kötve a barátság. Biztosan lehet segíteni más családtól elvett érett vagy fedetlen anyabölcsőkkel. Ha ilyen sincs, úgy bepetéztett vagy nyílt fiasítá-

szos léppel segítünk. Keretes rendszerrel beteszünk egy vagy még több keretes lépést is, az ingatlan szerkezetüknél legalább tenyér-nagyságu lépést lehetőleg a fészkek közepébe; ezekből anyát nevelnek.

Toldalék.

Ha azt akarjuk, hogy méhesünkben az anyátlanodási eset ritkán mutatkozzék, nem szabad engednünk, hogy az anyák csaknem mind egy évben vénüljenek ki és a helyes anyanevelési módot kell folytatnunk.

Midőn a méhek rendes uton nevelnek, vagy akár anya elvé-nüléssel ujítanak anyát: tudjuk, hogy fejlődése bölcsőjét előre építik és a petéből kikelő álcát első perczétől fogva a munkás méhekétől különböző jobb táplálékkal etetik, hogy hivatásának minden tekintetben megfelelő egyed válják. Ezeknek legelsőjéből is tökéletesen kifejlődött anya válik. E rajzások alkalmával a sok közül bármelyik maradjon életben, mind a rendes uton nevelt anya marad. De nem úgy a petével és nyílt fiasítással készített múraojknál és a véletlenül elpusztult termékeny anya után nevelt anyákkal. Itt, hogy mentől hamarább anyákhoz jussanak, a nyílt fiasítás legnagyobbikából is növelnek igen sokszor anyát. Természetes, hogy ezek addig az ideig dolgozóknak voltak szánva és alapjukban úgy etetve, hogy fejlődésükben dolgozóknak indultak. Csak a további etetés változtatja meg és segíti kifejlődésben, de már nem oly tökéletesen, mint alapjában volt lehetséges. Ezekből lesznek a roszul fejlett korcsanyák, még pedig annál satnyább fejlődésűek, minél idősebb volt az álca, midőn anyaeetésre fogták. Ez az anyanevelésnek 2-ik (alacsonyító) fokozata; 3-ik fokozat a fiatal méhből petezésre fejlesztett álnya.

Az első fokozatban rendszeren nevelt anyák kitünő petézők, nagy mennyiségben, hosszú időn át és mindvégig képesek női petétet tojni; a 2-ik fokozatban szintén kitünő petézők egy ideig, de hamar kimerülnek és a petezés vége felé herczaporitóvá lesznek, azaz nem képesek többé dolgozókat tojni. Ezen elkorcsosult anyák okozói a gyakori anyátlanságoknak, mert elhalásuk alkalmával nincs női nyílt fiasítás, sem pete, miből anyát neveljen a család.

Harmadik fokozat, az álnyak fokozatában az anyák rövid

életük, gyenge petézők, sok zápot petéznek és mind herét, mert ivarszervük fejletlensége miatt párosodni nem tudtak. Ezen fokozat az anyátlanságok sorába jön. Ezen fokozat a későbbi nemzedékben csak korcs heréivel csinál kárt az elsatnyulásra vezetőleg. A 2-ik fokozatról tudjuk, hogy rendes körülmények között leendő anyáit ez is az 1-ső fokozatban neveli, mi által visszatér a jól fejlődött méhvilághoz.

Természetes uton a 2-ik fokozat az anya véletlen elvesztével jön létre, midőn az anya petét és nyílt fiasítást hagy hátra. Mesterséges uton a múrajok készítésénél és anyanevelésekkel, midőn azokat petézett lépen és nyílt fiasításból neveltetjük. Ily uton nevelt anyák közül természetesen a legidősebb dolgozó álczából nevelt anya jön legelőbb elő, tehát női hivatásában a legfejletlenebb, melyet a méhek el is fogadnak, a mely, ha rajzási szándék nincs, rendszeresen a többit még bölcsőjében elpusztítja és rajzási szándékkal is ő rendszeren megmarad, mert fürgébb a többinél és azokat könnyebben leszurhatja, mint őt a fejlettebbek saját nehézségük miatt. Itt a nyitja a korcs fejlődésű anyák életének és későbbi eredményében a sűrű meganyátlanodásoknak. Ezekből önként foly: a sűrű anyátlanodások kikerülése végett méheinket rajzásra segítjük és a rendes uton nevelt anyákkal készítünk múrajt, illetőleg midőn a család rajzóképes már fiasítással ellátott anyabölcsői vannak, csak akkor készítünk múrajt vagy anyanevelőket, vagy végkimerülőtélben levő anyás családokkal növeltetünk, úgy, a mint fennebb elmondám.

Ha mi évek hosszú során át méheinket gátolnók a rajzásban, vagy a rajzási előkészületben és a rendes utoni anyaujításban anyanevelőinket és múrajainkat csak petézett és nyílt fiasításos lépéssel készítenők, mindég korcsanyákat nyernénk súlyedő menetben.

Szintigy korcsulna dolgozó- és herenépe, mert a szülők büne tagadhatlanul részben öröklődik. Végre nem győznénk eléggé csodálkozni méhtörzseink éllhetlenségén, rövid életén és a számos anyátlansági eseten. És ez nem azért történik így, mintha pót-anyabölcsőkben is ne növelnének teljes fejlettségű anyát, csak azért, mert a méhek rendkívüli esetben (milyen a múrajkészítés, váratlan anyátlanodás) mindig készítnek a nyílt fiasításból, tehát dolgozónak indult álczából is anyákat, melyek idősségüknél fogva lesznek a

várva-várt uralkodók, és a későbbi tökéletesebbek, vagy még bölcsőjükben elpusztítják, vagy fürgeségöknél fogva később leszurják. De a rúrajok és anyanevelések készítésénél az itt elmondott kitartással nem dolgozik senki. Időközökben mindenütt alkalom adatik a rendes utoni anyanevelésre és a rontást helyrehozzák a méhek maguk. Emberi beavatkozás nélkül, természetes uton, az elkorcsosodás s így az elsatnyulás nem történhetik meg, csak 1-2 generation át, mert a melyik törzs rendes anyaneveléssel vissza nem tért az őserőhez, a természet által szakítottatik vége és törletik ki az élők sorából, úgy, hogy a korcsanyákat éltek fogytán herepetezésre kárhóztatja s ezzel megakadályozza azon családban az anyaujitást és így a törzs életének végét veti. Így van az az élők egész láncolatában, mert a természet mindent bölcsen igazgat.

Csiki János.

A méhesből.

Ebben a hónapban van a legtöbb raj, s az erdélyi részekben a legnagyobb hordás is.

Az előző hónapok szárazok és szelesek voltak. Hordás tehát nagyon kevés volt; következőleg, a családok népessége nem igen szaporodott. Ép ezért igen helyesen cselekedett az a méhészt, a ki tanácsunk alapján étetett; mert most már a körülményekhez képest, többé-kevésbé erőteljes családok felett rendelkezik.

Igen természetes azonban, hogy csak ama családok után várhat hasznot, melyekben legtöbb rajképes méh van. Ebből kifolyólag, a méhésztnek nem arra kell törekedni, hogy egyforma erősségű (pl. 14 -- 14 félkeretes) családjai legyenek, hanem arra, hogy 20, 24, 26 kereten álljanak; mert csak ilyenektől várhat nagy rajat és remélhet egytől annyi mézet, mint 4 gyengébbtől.

A gyenge családoktól tehát a fedett, érett fiasítás helyes és céltudatos méhésztben elveendő, az erők erősítésére. Viszont, a tulságosan erősektől, (melyek már 26 kereten állanak) 1--2 keret érett fiasítás a gyengék felsegítésére — déltájt — a rajta ülő röperetlen méhekkel együtt elveendő. S ha az erősítendő gyenge család már annyira népszegény, hogy attól lehet tartani, hogy nem bírja a beadott fiasítást fedni, tanácsos még egy-két keretről röperetlen méhet is hozzá seperni.

A 26, vagy még több kereten álló család költőkamráját e hóban már 6 pár keretre kell szűkíteni, közébe állítandó deszkalemezzel, mely felül és oldalt teljesen zár, s csak alól közlekedhetnek a méhek a deszkából kivágott 5—7 mm.-nyi hézagon át, vagy Hanemann rácsos ráját. Ezzel a kezeléssel egyfelől igen sok méhet szabadítunk fel a belső munkától, másfelől pedig az anya petézési terét szűkítve: több mézet nyercünk, mert a fiasítás apadásával a méz is megmarad, melyet különben a fiasítás fogyasztott volna el.

A mézkamra mézzel telt lépei, (ha a fedelezést megkezdették), nemkülönb a deszkalemezen inneni mézes lépek is szorgalmasan pergetendők. Az elvett keretek helyett azonnal tartaléklépet kell beadni.

A rajok részére a már teljesen elkészült és felszerelt kaptárok száraz, szellős helyen tartandók.

A tartalék lépkészlet minden héten legalább egyszer gondosan átvizsgálandó, s az esetleg mutatkozó molyos részek eltávolítandók.

Az első rajok igen hamar haladnak tartaléklépeken, mert termékeny anyjok azonnal hozzáfog a petezéshez, s az anyakasból elhozott mézet azonnal a sejtekbe tehetik. Tartaléklép hiányában azonban egész műlépeket is adhatunk. Az így kezelt első rajok — ha az időjárás kedvező — begyűjtik téli szükségletüket és még bő felesleget is adnak.

Másod, harmad stb. rajokat, ha nem elég népések, egyesítjük azonnal. Ezeknek, miután terméketlen anyjok van, már csak lépkezdéses kereteket adjunk azért, mert a míg anyjok termékenyül, s petézni kezd, már jókora munkássejtekkel rendelkeznek. A tapasztalat is különben azt igazolja, hogy a fiatal anyával bíró rajok mennek át legkésőbb a hereépítésre.

Múraj és anyaneveléseket szintén e hóban legtanácsosabb készíteni, még pedig lehetőleg a legnagyobb hordás ideje alatt.

Anyaneveléseket csak fedett anyaházzal vagy terméketlen anyával czélszerű készíteni.

Végül még bátor vagyok megjegyezni, hogy különösen az építésben levő rajokat kiváló figyelemben kell részesíteni, etetvén őket a hordás szünet alatt, mert ha az építéssel egyszer felhagytak, nehezen fognak újból hozzá.

W ieder József.

A német, osztrák és magyar méhészek XXXX-ik vándorgyűlése és kiállítása sorsjátékkal egybekötve.

A rendező-bizottságtól lapunk zártakor vettük a lelkes meghívást, melyet tárgyhalmoz miatt, rövid kivonatban a következőkben adunk elő:

A vándorgyűlés helye: Leipzig-Gohlis. Jubileumi ünnepély is ezen vándorgyűlés, mert ez évben dr. Dzierzon a méhészet alapítója 60, a vándorgyűlések állandó elnöke W. Vogel pedig 50-ik méhészeti évüket ünneplik.

Programm.

Szombaton, augusztus 10-én d. u. a vendégek ünnepélyes fogadtatása a pályaudvarokon. Este 6 órakor a jury-tagok értekezlete. 8 órakor a vendégek üdvözlése. Jubileumi szónoklat és a jelenlevők között a jubileumi érmek kiosztása.

Vasárnap reggel 8 órakor reggeli Leipzig-Eutritzschban. A Liedloff-féle méhtelep megtekintése. D. e. 11 órakor a kiállítás megnyitása. D. u. a kiállítás megtekintése és hangverseny a kertben. Este 8 órakor társas összejövetel a kiállítási kert, esetleg a kisteremben.

Hétfőn reggel 7 órakor Bonorandon a rózsavölgyben találkozás. 9 órakor értekezlet. D. u. 2 órakor bankett. 4 órakor a kitételek kihirdetése. 4¹/₂ órakor az állatkert társas megtekintése a tulajdonos vezetése mellett. 7 órakor ünnepélyes estély a kiállítási nagyteremben. Hangverseny. Szini előadás. Élőképek.

Kedd reggel 6 órakor kirándulás a lipcsei csatatér megtekintése céljából. Gyűlhely: Mendekutnál az Augustustéren. 9 órakor az értekezések folytatása. D. u. 4 órakor csónakázás Leipzig-Gonnevitzba. Hangverseny és olaszéj.

Szerda, reggel 8 órakor a város nevezetességeinek megtekintése. 10 órakor az értekezések folytatása — és befejezése. D. u. kirándulás a rózsavölgybe.

Csütörtök: A város nevezetességeinek és a lüczeni és breitenfeldi csataterek megtekintése.

Péntek: d. e. 9 órakor sorsolás.

Vasárnap: d. u. 3 órakor hangverseny és a kiállítás ünnepélyes bezárása.

Hétfőn, kedden, szerdán 12, 13. és 14-én d. u. 1—4 óráig a méhészműhelyek megtekintése, az ujitások gyakorlati bemutatása.

A vándorgyűlések állandó elnöke:

A helyi rendező-bizottság elnökei:

Vogel W.

Loth F., Liedloff F.

A ragadós költésenyv kérdéséhez.

Sajnos a vesszük tudomásul a szaklapokból, hogy a ragadós költésrothadás (méhpestis), a méhészetet fenyegető eme legnagyobb csapás, folyton több és több helyütt támadja meg a méheseket.

Ha a terjedés okát keressük: könnyen reá találhatunk.

Általában semmi óvintézkedés a megelőzés céljából, és nincs megfelelő *általános*, a járvány terjedését megakadályozó intézkedés.

Legtöbb esetben nem ismerik fel a betegséget. Vagy ha fel is ismerik: nem akarják belátni a méhtulajdonosok a veszély nagyságát és tapasztalatlan, kontár kezekkel fognak hozzá a betegség gyógyításához, minek sajnos következménye *elmaradhatlan*, mert nemcsak a megtámadott méhes egész állománya, hanem a röpkörön belől *minden méhes* veszélyeztetve van.

Ebben a tekintetben nem kis feladat terheli azokat a szaklapokat sem, melyek gyakran közléseket adnak a ragadós költésenyv *sikeres gyógyításáról*.

Határozottan állíthatom, hogy a *valódi ragadós költésrothadás az eddig ismert és alkalmazott szerekekkel nem gyógyítható*.

Ha költésrothadásos méhcsaládok ugynevezett gyógykezelésénél fordultak elő gyógyulási esetek, az onnan van, hogy a betegség *nem volt valódi ragadós költésrothadás*.

A ragadós költésrothadást nem oly könnyű felismerni és megkülönböztetni a jó indulatu költésrothadástól, vagyis attól, a mely csak a költés meghüléséből keletkezett.

Külső tekintetre a nem ragadós költésrothadás sok esetben nagyobb, undortgerjesztőbb, és egyszerre nagyobb felületet lep meg a fiasításból, mint a valódi méhpestis.

A mikroszkopikus vizsgálat minden esetben kideríti, ha vajjon a költésrothadást előidéző bacillus alevi van-e jelen, vagy pedig csak az a gombafaj, mely a jó indulatu költésrothadásnál található?

Azt nem kívánhatjuk, hogy minden méhészműhely, a hol gyanus

eset fordul elő, mikroszkopikus vizsgálatot végezzen, mihez nemcsak drága eszköz kívántatik, hanem megfelelő szakértelem is. De a méhészet érdekében kívánatos, sőt szükséges, hogy minden méhész, a hol gyanus eset fordul elő: azonnal tegye meg jelentését saját és a szomszédos méhészetek érdekében.

Könnyen meggyőződhetik azonban maga a méhész is, hogy vajjon a tapasztalt költésrothadás rossz indulatu-e?

Egy vizsgálat alkalmával egyik költésrothadásos lépből kivettem kevés rothadó fiasítást, azt egy üveglapra helyezve, pár csepp vizet csepegtettem reá s üvegpálczával összekevertem. Ezután egy egészséges családból kivettem egy keret fiasításos lépet, megfelelő néppel és mézzel s néhány fiasításos sejtben a fiasítást finom tollal, melyet az előbb említett oltóanyagba mártottam, megérintettem. Ezután az anyanevelő ládába helyezett keretet, megfelelő meleg, de elkülönített helyen tartottam 7 napig. A 7-ik napon megejtett vizsgálat azt bizonyította, hogy valahányszor valódi költésrothadásból vett ojtóanyagot használtam, az anyaggal érintett sejtek közelében számos sejtben meg volt a költésrothadás.

Önként következik, hogy ez a kísérlet a legnagyobb óvatossággal, zárt helyiségben végzendő és a kísérlet alá vett keret és a méhek megsemmisítendőik.

A valódi ragadós költésrothadásból készített ojtóanyaggal többféle kísérletet tettem; vegyítettem a laikus méhészek részéről oly sokszor dicsért kreolinnal (2—5%), karbolsavval (1—5%), szalicilsavval (2—8%), oleum carboleummal (1—4%) és corosivussal (5.00—1.00%), de mindeme desinficiáló szerek a fennebbi dilutióban nem voltak elég erősek, hogy a költésrothadásos ojtóanyag ragályozó képességét megszüntessék; már pedig az alkalmazott szerek a fennebbi maximalis higitásban a méh életét tönkreteszik.

Ismétlem tehát, kísérletezésem alapján, hogy a valódi költésrothadás gyógyítása érdekében felesleges minden kontárkodás, sőt veszélyes, mert *ez idő szerint* e bajnak egyetlen orvossága van: a *lekénzésés*. Ezért nem ajánlhatom eléggé a méhészeknek és a hatóságoknak is, hogy minden adott esetben szigoruan kövessék a mezőrendőri törvény rendelkezéseit.

Dr. Ribáry F. J.

Kérdések.

I.

1892 óta egy nagy akácza odujában van egy méhcsaládom. Tavaly megkísérlettem kifüstölni, de nem sikerült. Az idén még nem rajzott s ugy látszik, nem is fog rajozni. Miként értékesíthetném e méhcsaládot, mely, a röpülésből ítélve, igen erős?

Göbblös Károly (Lekeneze).

Hasonló esetben a kifüstölés nem vezet biztos célhoz. Cél-szerűbbnek vélem a családot kidobolással áttelepíteni kaptárba. A kidobolás nagyobb nehézség nélkül végezhető, ha a fa törzsét felül, a hol az építmény végződik és alól, a kol kezdődik lefűrészezi. Ha a fát nem akarja kiirtani, akkor meg lehet kíséreni a *kidobolást*, a röplyukhoz illesztve a kaptárt, lehetőségig ugy, a mint a *nyílt* dobolásnál szokás. Ha a röplyuk nem elég tágas, erre a célra tágítani kell. Alólról felfelé kell ütögetni a faodut, pálczákkal. A kidobolást azonban *tavasszal* kellene végezni. Ha még az idén értékesíteni akarja a családot, a fatörzs röplyukához illesszen egy, az oldalán kifurt, 10—12 keretes átmeneti kaptárt, olyképen, hogy a méhek az átmeneti kaptáron át kényteleníttessenek a fatörzsbeli építménnyel közlekedni. Ha az átmeneti kaptárba sejtkezfalas keretet s egy fiasításos keretet tesz, utóbbi legbelül, a méhek elfoglalják a kényelmes új lakást, sőt rövid idő alatt az anyaméh is átvonul s petézni fog az új lakásban. Midőn az új lak kellőképen benépesült, alkalmas időben, midőn t. i. az anya oda vonult petézni, elveheti a kaptárt, s ha egy félóra távolságra elviszi, egy jó műrajot szerzett, míg a fatörzsbeli nép anyaházakat épít és megrajzik. Ha nem akarja rajoztatni a törzscsaládot: az átmenti kaptár közlekedő üregét elláthatja Hanemann-rácsal; ekkor mézelní fognak az átmeneti kaptárban. A fatörzsből a kaptárba vezető nyílás legalább 4 □ cm. legyen.

II.

1893. év őszén méheimet olyképen teleltem el, hogy a fészek fedelét és az ablakot itatós papírral leborítottam és az űrt sarjuval kitömtem; a röplyukat pedig 1 cm.-nyire hagytam nyitva. Méhállományom 75%-a megfulladt.

1894. év őszén elrendeztem a fészket, de a mézkamra és költőfészkek ablak mögötti ürét nem töltöttem ki s a röplyukot se szűkítettem meg a közbejött betegségem miatt. Méheim ilyen állapotban teleltek ki. Márczius végén, midőn szemlét tartottam méhesemben, meglepetve tapasztaltam, hogy valamennyi családom jó egészségben, mondhatni veszteség nélkül, érte meg a tavaszt. Azt tapasztaltam azonban május közepétájt, hogy hordják ki a heréket, mint akárcsak ősszel. Mi az oka?

Göbölös Károly (Lekeneze).

Hogy az 1893-ban eltelelt méhek közül olyan sok elpusztult: a szabálytalan eltelelés miatt történt. A mézkamra sarjuval való kitérése helytelen; 5—6 rét papírral kibélelés elegendő lett volna, ha a papírt a fenékdeszkára leszorítja. Ugyanigy kell eljárni a költőkamra ablakával is. A röplyuk is igen szűkre volt szorítva. Szabály, hogy több bajt csinál a léghiány, mint a hideg telelés.

A herekihordás a miatt történt, mert a májusi hűvös napokban megcsappant a mézelés. Nemcsak a heréket ölték, hanem a fiasítást is hordták. E bajon könnyen segíthetett volna, ha naponta, vagy minden másodnap $\frac{1}{3}$ hígított mézzel etette volna méhesaládjait. Hasonló körülmények között még az olyan családot is etetni kell, a melyeknek méze van, különben nem marad el a fiasítás kihordás, vagyis »megvét« a méh, a mi a rajzást 5—6 hétig hátráltatja.

III.

Méhesem közelében egy köves, itt-ott szakadásos hegyoldal van. Minő mézelő növény volna legalkalmasabb arra a helyre?

Szabó Endre, Kapus.

Leginkább a *baltacimot* ajánlhatjuk, mely a gyengébb minőségű, köves talajon is tenyészik s a mellett, hogy kitünő gazdagon mézelő növény, mint takarmány is az elsőik közé tartozik.

Vegyesek.

— *A kiállításra bejelentett tárgyak felküldése.* Több felől vetünk tudakozódást az iránt, hogy a milleniumi kiállításra bejelentett tárgyakat mikor kell felküldeni? Erre nézve ma még nem adhatunk biztos értesítést. Kérjük tehát a t. bejelentőket, hogy csak lássanak

munkához, a bejelentett tárgyakat készítsék elő. Idő elég van még, hogy a bejelentett tárgyakat mindenki elkészíthesse. Annak idején tájékoztatni fogjuk a bejelentőket a további teendők iránt. Ismételjük, hogy térdíjt a méhészeti csoportban kiállítók nem fizetnek és megkapják a szállítási kedvezményt is. Figyelmébe ajánljuk még a t. kiállítóknak, hogy a mit kiállítanak, az legyen választékos és gondosan összeállítva. A méznél a különböző időben pergetettek külön-külön volnának kiállítandók és az edényeken megjegyezve, hogy mely időbeli pergetés eredménye? Önként következik, hogy miután a jövő év május havában fog megnyilni a kiállítás, a mézet már az idén elő kell készíteni.

— **Kaptárak kiállítása fényképekben** a milleniumi kiállításon. Eddig több értesítést vettünk az ország különböző részeiből lefényképezésre érdemes kaptár és méhészeti eszköz régiségekről. Aránylag azonban még igen kevés bejelentés történt. Kérjük a méhészet t. barátait, hogy a kinek tudomása van régi kasokról és kaptárakról, sziveskedjék levelező-lapon értesíteni arról egyletünk elnökségét.

— **Sötér Kálmán a milleniumi kiállításra** bejelentette a „*Méh és Világa*” című, most sajtó alatt levő munkáját, pergetett és keretes mézet, és egy példányt állít ki saját kaptáraiból. Valószínű, hogy méhészeti könyvtárát is kiállítja.

— **Érdekes görcsövi készítmények** a milleniumi kiállításon. Dr. *Bálint Sándor* 1000 drb görcsövi készítményt állít ki a milleniumi kiállításon a méh fejlődése, boncz-, élet- és szövettani vizsgálatáról, melyek előállításán szakadatlanul fáradozik. Kiállítja még a »Méh természetrajza« című dolgozatát 23 tábla illusztrációval.

— **Bejelentések az ezredéves országos kiállításra.** Lapunk mult számában közölt bejelentések óta a következő bejelentések érkeztek egyesületünk elnökségéhez: *Pap Ferencz, Bíró Sándor, Stahlík Lajos, Kleiþl Gyula, Aján Lukács, Zabulík Dobos Rebeka, Apáthy Miklós, Gönczi Mihály. id. Gödri Ferencz, Pap Antalné, Esztegár Tódorné, Dózsa Dénes, Donszky István, Steinhauer Ferencz, Csóka Mátyás, Veress József, Szolnai István, ifj. Alexa Tódorné, Dobos Joachimné, Placsintár Kristófné, Cheul Antalné, ifj. Turcsa Lukács, Csergő Venczel, Deák Gerőné. Germán János, Miklós János, Török*

József, *Korodi* méhészkör, *Keresz* Lajos, *Balogh* Gergelyné, *Voith* Lila, dr. *Gidófalvy* István, *Horváth* János, *Virág* Ferencz, *Putnoki* Domokos, *Göbölös* Károly, *Horacsek* István, *Gyenge* Károly, *Szamosújvári* méhészkör, *Szentgyörgyi* Istvánés *Szukup* Lajos

— **A „Méh és Világára“ előfizettek:** Gr. *Török* István 16 frt, *Jakovics* János, *Bacskai* Sámuel, *Józsa* Dezső, *Kozma* Márton, *Szabó* Béla à 4 frt, *Nyéki* Méhes B. 3 frt, Dr. *Hilbert* 3+4 frt, Dr. *Nagy* Árpád 3 frt, *Neumann* Samu 8 frt, *Turcsányi* Gyula, *Bodor* László, *Kovács* Béla, *Gebhardt* Döme, *Csiki* J. János, *Walz* Lajos, Dr. *Bálint* Sándor, *Wieder* József à 12 frt, *Huszár* László 3 frt, *Süttő* József, *Oelberg* Károly, *Glatz* Sámuel, *Neményi* Koncz J. à 4 frt, *Greisinck* Antal 8 frt, Dr. *Klatrobecz* Gyula, *Szukup* Lajos, *Franzen* Mihály à 3 frt, *Sikorai* Albert 4 frt. — Folytatását adni fogjuk. Kérjük a t. ügybarátokat, hogy előfizetéseiket minél előbb beszállíttatni sziveskedjenek, mert az előfizetés a mű első füzetének szétküldéséig még mindig elfogadtatik, — azontul már csak a bolti áron lesz a mű megszerezhető. Előfizetési pénzek: *Turcsányi* Gyula belmagyar-utca 2. sz. alá czimzendők.

— **A méz fehéritése.** A napvilág szinbontó hatását föl lehet használni a setét színű méz megfehéritésére. A fehéritésre szánt mézet lehető keskeny és magas üvegbe kell önteni. Azért kell ilyen alakú üveg, hogy a napsugarak jobban hathassanak át az edény tartalmán. Az edényt lefödve, olyan helyre kell tenni, hol a napsugarak lehető hosszasan érhetik. Két-három hét elegendő, hogy a setét színű mézet ezzel az eljárással, minden idegen anyag hozzáadása nélkül, szép világossá tegyünk.

— **Méhészeti előadások.** A méhészeti vándortanítók a folyó év június havában az alább megnevezett napokon és helyeken tartják előadásait: I. kerület *Tóth* János (székhelye Jászberény). 5-én Temesváron az állami tanítóképezdénél, 7-én Alibunáron, 8-án Bánát-Ujfalun, 10-én Franzfeldeu, 11-én Pancsován, 12-én Homolíczen, 14-én Német-Palánkán. — II. kerület *Abaffy* József (székhelye Szegzárd). 15-16-án Szt.-Gothárdon, 17-én Csáktornyan az állami tanítóképezdénél, 18-án Kőrmenden, 19-20-án Szombathe-lyen az árvaháznál, 21-22-én Felső-Örön, 23-24-én Felső-Lövön, az ág. evang. tanítóképezdénél. — III. kerület *Valló* János (szék-

helye Léva). 18-án Bars-Endréden, 20-án Kemenczén, 23-án Terecs-
kén, 26-án Kürthön, 28-án Érsekújváron, 29-én Czabajon, 30-án
Nyitrán. — IV. kerület *Róssa Fános* (székhelye Miskolcz). 17-én
Hangácson, 18-án Hegymegin, 20-án Balaján, 21-én D.-Horváton,
22-én Sajó-Kazán, 23-án Sajó-Velezdén, 24-én Nagy-Barczán, 25-én
Bánfalván, 26-án Tapolcsányon, 27-én Tardonán, 28-án Dédesen,
29-én Vizsnyén, 30-án Apátfalván. — V. kerület vándortanitója
beteg. Helyettesítői előadnak: 1. *Tóth Fános*, 22-én Ménes-Gyo-
rokon a vinczellér-iskolánál, 24-én Solymoson, 25-én Mária-Radnán,
26-án Kurticson. — 2. *Róssa Fános*, 10-én Ér-Mihályfalván, 11-én
Nagy-Károlyon, 12-én Nagy-Bányán, 13-án Koltó-Katalin. — VI.
kerület *Abend András* (székhelye Nagy-Enyed). 11-én Sz.-Keresz-
turon az állami tanítóképezdénél, 12-én Székely-Udvarhelyen, 14-én
Csik-Szeredán, 15-én Csik-Somlyón, 17-én Brassóban, 18-án Zaj-
zonban, 19-én Földváron. Buziáson, 1895 május hó 25-én. *Kovács
Antal*, méhészeti felügyelő.

— *Hogyan építtessünk az üvegharangba?* Egy méhésztársunktól
vettük a következő sorokat: Több méhesben megfordultam már, a
hol az érdemes méhésztársak abban buzgólkodtak, hogy üveg-
harangba építtessenek a méhekkel. Legtöbb helyt azt tapasztaltam,
hogy a méhek a fásítás rovására minden keretet megtöltöttek
mézzel a költő kamrában; de a mézkamrába helyezett üvegharang-
tól idegenkedtek, mert a lépkezdés nélküli sima felület nem volt
kedvükre való. Most, hogy a kiállításra többen jelentettek be üveg-
harangot, időszerű lesz leírnom, hogyan építtetek én *tetszés szerinti*
alakban? Öt milliméter széles szalagokat vágok a műlépből és azt,
az üvegharang nagyságához képest, egy sima felületen összeillesz-
tem, t. i. ha valamely különleges alakot akarok, péld. koszorut,
nevct, monogrammot stb. Az érintkezési pontokon a viaszszalagot
kevés terpentinnel higitott viaszszalaggal összeragasztom. Ezután a viasz-
szalagokat azon az oldalon, mely az üvegen fog feküdni, terpen-
tines viaszszalaggal (2 rész viasz, 1 rész terpentin) ecset, vagy toll segé-
lyével, lehető vastagon bevonom; az üvegharangot sütő csőben
annyira melegítem, míg eléri azt a hőfokot, hol a terpentines viasz
olvad, s ekkor az egész készítményt óvatosan reányomom az üveg
felületre. Így ragasztom fel a léputczákat is. Megjegyzem, hogy az
üvegharangot csepű vagy gyapottal kell körülöttni, hogy folyton

egyforma melegben legyen. És gyakran nem kell nyitogatni a méz-kamra ajtaját.

— **Miért nem forrik a mézbor?** Két méhésztársunktól vettük az értesítést, hogy a lapokban közlött eljárás szerint készített mézbor nem akar kiforrani. Mind a két helyről azt írják, hogy a mézmustot lehabozás után hordóba öntötték és a hordó száját, egyik tömött szövettel, másik pamuttal fedte le. A must erjedéséhez erjesztő gomba kell, ez pedig nem juthat az edénybe, ha annak a száját bár lazán, de olyképp fődjük el, hogy a levegőből a gombacsirák nem juthatnak az edénybe. Ajánljuk tehát, hogy az edényt pár napig dugatlanul kell hagyni; még biztosabb, ha a must kihülése után egy mogyorónyi sör-élesztőt teszünk a mustba.

— **Milyen mézszüretre lehet kilátás?** Az ország különböző részéből vett értesítések szerint a gyümölcsfavirágzás általában jó mézhozamot adott. A szárazság azonban a mezei virágok fejlődését hátravetette, úgy, hogy a birsvirágzaskor a mézelésben szünet állt be és több vidéken, különösen az erdélyi részekben megcsappant a mézelés. — A májusi esőzésre a rétek és kaszálók tetemesen megjavultak, úgy, hogy most, a főmézelés kezdetén, jó reményekkel nézhetiünk a jövő elé.

— **Műlépraktár Kolozsvárt** Kiss Ernő vaskereskedőnél van (főtér), hol egyéb méhészeti eszközöket is lehet kapni. Kérjük a t. tagokat, hogy megrendeléseikkel forduljanak a Kis Ernő üzletéhez. Egy kilogramm műlép ára helyt 2 frt 30 kr.

— **Különlegesség a méhészkonyhából.** A következő kitünő speciálitás leírását vesszük egyik tisztelt női tagtársunk szivességéből. $\frac{1}{2}$ kilo finom liszt, 60 gr. méz, 1 tojás, 150 gr. friss vaj, 8 gr. só, megfelelő víz, 5 gr. élesztő. Készítsünk kemény, lehető jól meggyurt tésztát, azt nyujtsuk ki vékonyra, szabjuk fel piskóta, vagy más alakokra s vajjal bekenve, tepsiben, lassu tűzön pirítsuk meg.

— **A hangyák ellen.** Az »O. u. B. Z.« közlése szerint a hangyák elűzésére biztos szer a *karbolineum*. A hangyáktól látogatott helyeket meg kell öntözni ezzel s azok el fognak távozni.